

“Focus op SOW-VU”

De aan de VU te Amsterdam gelieerde Stichting Onderzoek Wereldvoedselvoorziening voert wetenschappelijk onderzoek uit mede op verzoek van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking en de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Om een indruk te krijgen van het werk dat de SOW-VU medewerkers verrichten, zal dit jaar regelmatig aan het brede scala van activiteiten, waarbij SOW-VU betrokken is, aandacht worden besteed in de Nieuwsbrief Mondiaal.

Hoe loopt het vee in Ethiopië?

De belangrijkste overlevingsstrategie voor nomadische pastoralisten in aride gebieden is het meereizen met de seizoenen om beschikbare waterbronnen te vinden en de beste weiden voor de kuddes te selecteren. Door een toenemende druk op de beschikbare natuurlijke hulpbronnen is de laatste jaren de toegang tot voorheen goed bereikbare stukken land sterk beperkt en komt de vrije migratie van de nomaden in gevaar. De redenen voor deze beperkingen variëren van oorlogen en conflicten met de sedentaire landbouw tot aanleg van nieuwe plantages voor biobrandstoffen en irrigatieprojecten die benedenstroomse waterbronnen opdrogen. De laatste jaren laat de nomadische bevolking steeds krachtiger van zich horen en komen hun problemen regelmatig op de politieke agenda's.

Zo ook in Ethiopië waar de Stichting Onderzoek Wereldvoedselvoorziening van de Vrije Universiteit Amsterdam op verzoek van het 'Ethiopian Institute of Agricultural Research' en het 'Afar Pastoral & AgroPastoral Research Institute', meewerkt aan een onderzoek ter ondersteuning van de nomadische bevolking in de Afar. Het onderzoek in de noordoostelijk gelegen laaglanden van Ethiopië richt zich op een optimale plaatsing en beheer van waterpompen en de mogelijkheid om weer-prijs verzekeringen tussen herders en handelaren te formaliseren. De analyse is gebaseerd op een ruimtelijk migratiemodel waar een optimale routestructuur wordt vastgelegd aan de hand van beschikbare hoeveelheden grasland, waterbronnen en de toegankelijkheid. Voor dit onderzoek is informatie over kuddebewegingen, zoals de afstand die een kudde per dag kan afleggen, dan ook van essentieel belang. Met deze informatie kunnen nomadische routes in grote lijnen worden vastgelegd en wordt er inzicht verkregen over de routekeuzes die herders moeten maken. Vreemd genoeg is, behalve anekdotes, weinig of niets gedocumenteerd over routes die de nomaden volgen. Het ontbreken van deze informatie vindt zijn oorzaak in de fysiek zware taak om een kudde in deze aride gebieden te volgen. Bovendien is een dergelijke exercitie kostbaar wanneer het op grote schaal wordt uitgevoerd en ook niet zonder risico. Verder zal een herder eerder geneigd zijn om routes te kiezen die de 'meeloper' niet aan al te grote gevaren zal blootstellen. Daarom werd voor dit project besloten om via een 'remote tracking' systeem de herders en hun kudde voor een vaste periode op afstand te volgen. Dit systeem werkt als volgt. De herder krijgt een baken mee dat overdag om de twee uur een signaal uitzendt dat wordt opgevangen door een satelliet, die het weer doorstuurt naar een grondradar. Via een centrale processing unit komt het signaal binnen een half uur aan in Amsterdam en Addis Abeba waarbij op 15 meter nauwkeurig de locatie van de herder kan worden vastgesteld.

Voor deze pilot studie (Sonneveld et al., 2009) werd aan een herder gevraagd om van september tot december 2007, het baken op zijn tochten mee te dragen. Na uitleg van het doel en de strikte garantie van anonimiteit begon de herder aan zijn migratie met zijn kudde van 5 kamelen, 20 stuks rundvee, 19 geiten en 8 schapen. De proef wees uit dat de boer in dit gedeelte van het seizoen elke dag zijn kudde weidde maar op dezelfde dag weer naar zijn stal terugkeerde. In de ochtend werd er onderweg gegraasd en langzaam naar een weide of waterbron gelopen. 's Middags was er een snelle mars terug, vermoedelijk omdat de verzengende hitte te warm was voor mens en dier. Een correlatie met tiendaagse satellietfoto's die een groeningsindex van de aarde weergeven (Normalized Difference Vegetation Index) laat zien dat gebieden met graslanden vaker werden bezocht dan kale gebieden zonder begroeiing of gebieden met meerjarige beplanting die ongeschikt was voor veevoer. Deze herkenning van grondvegetatie is een belangrijke informatiebron voor het traceren van nomadische routes. Het project is momenteel in zijn tweede fase en zal eind 2011 worden afgerond.

Info: Dr.ir. B.G.J.S. Sonneveld (senior onderzoeker bij de Stichting Onderzoek Wereldvoedselvoorziening van de VU Universiteit Amsterdam); b.g.j.s.sonneveld@sow.vu.nl